

Biztos vagyok abban, hogy olvasóink közül sokan tapasztalták a hétköznapi életben és a munkabelyeken is a túlzottan elburjánzó bürokráciát, amely sokszor nehezíti életünket, sok felesleges energiát von el a valódi alkotó tevékenység elől. E jelenség nemcsak magyarországi sajátosság, egész Európára jellemző. Alapja a bizalom hiánya. Vezetőink úgy gondolják, hogy ha többet dokumentálunk, akkor kisebb lesz a csalás lehetősége. Sajnos ez nem a dokumentálás mennyiségétől függ, hanem a társadalom értékrendjétől és attól, hogy milyen valódi következményei vannak a nem jogszerű cselekedeteknek. Ennek a hibás, bürokratikus irányvonalnak az egyik legjellemzőbb

megnyilvánulása a pályázati rendszer túlzott elterjedése. Ez az elburjánzó, lassan mindenre kiterjedő rendszer nemcsak sokakat sújt, de jelenlegi mértékben való alkalmazása gazdaságilag is káros egész Európának és ezen belül Magyarországnak is. Ezért határozottunk úgy, hogy Kamarás Katalin cikkét – mely nem illeszkedik teljesen a Fizikai Szemle profiljába – mégis közöljük. E cikk egy kicsit gunyoros hangnemben rávilágít a kialakult rendszer visszaállgaira Európa és Amerika viszonyát alapul véve. Úgy gondoljuk, hogy olvasása nemcsak szórakoztató, de igen tanulságos is.

Faiigel Gyula

ÓFALU ÉS ÚJFALU

Az alábbi történet teljes egészében a képzelet szülötte, ha az ábrázolt jelenségek mégis emlékeztetnének egyes pályázati stratégiákra, „ezek a hasonlóságok nem szándékosak, nem is véletlenek, hanem elkerülhetetlenek”.¹

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer két szomszéd falu: nevezzük őket Ófalunak és Újfalunak. Mindkét faluban dolgos emberek laktak, megfoglák a munka végét, ha kellett, de munka után szerettek bizony lazítani is. Volt ezért mindkét falunak egy-egy zenekara. Húzták a kocsmában annak a nótáját, aki fizetett nekik, főleg a vásárok után a lókupeceket. Egyszer aztán Újfaluban valakinek eszébe jutott valami. Miért csak a lókupeceknek húzzanak ezek, meg miért csak a vásáron? Lehetne nekik gyűjteni egy kis pénzt, adna az is, aki nem jár annyit a vásárba, osszák be, aztán húzzák egész évben. El is ballagtak a polgármesterhez küldöttségbe, a polgármester a falugyűlés elé vitte a kérdést, és megbeszélétk. Meghívták a Gazsi primást a gyűlés elé, és azt mondták neki:

„Hallod-e, te Gazsi! Mi most elindulunk kalapozni a zenekarodnak. Azt akarjuk, hogy abból a pénzből, ami összejön, a legjobb zenét húzd itt a környéken. A pénzt belátásod szerint költöd, de több nincs. Egy év múlva megnézzük, milyen nótát húz a zenekar, aztán megint gyűjtünk, akinek tetszik, ad, akinek nem, az nem. Hát ehhez tartsd magad.”

Gazsi primás megértette. A zenekar legjobb hegedűseinek állandó fizetést adott, a többi felvette próbaidőre, rendszeresen karbantartották a hangszereket, sokat próbáltak, néha lakodalmakban muzsikáltak, abból lett egy kis pluszpénzük, ezt részben kiosztották, részben visszaforgatták. Lassan kezdett a hírük a

falu határán kívül is terjedni, Ófaluból is egyre többen jöttek, először csak hallgatni, aztán már zenélni is.

De ezt már nem tűrhette Ófalu! Nosza, összehívták ott is gyorsan a falugyűlést. „Tisztelt Megjelentek!” kezdte a jegyző. „Fontos dolgot kell ma megbeszelnünk. A falu zenekaráról van szó. Nem tűrhetjük, hogy holmi jöttmentek lekörözzenek bennünket. Határozatot kell hoznunk, hogy a mienk lesz a megye legjobb zenekara!”

„Úgy van!” helyeselt a kocsmáros, aki olyan népszerű volt a faluban, hogy örökös tagja volt a képviselőtestületnek. „Menjünk, kalapozzunk össze egy kis pénzt, aztán hívjuk ide a Józsi primást, hogy csináljon zenekart!”

„Na nem úgy van az!” vágott közbe a polgármester, akinek egyszer a feleségét elszerette egy vándorcitálás és azóta mindenkivel bizalmatlan volt, de a zenészekkel főleg. „A zenészek habókos népség, nem szabad pénzt adnunk a kezükbe. Meg aztán honnan tudjuk, hogy tényleg tudnak muzsikálni azok, akiket a Józsi kiválaszt?”

„De hiszen a Józsi itt húzza a kocsmában már húsz éve, minden purdé hozzá jár, hogy hegedülni tanuljon, ki tudná azt itt nála jobban megmondani?”

„Lárifári, nem kell mindenféle improvizáció, rendnek kell lenni. Először is összeszedjük a pénzt. Utána pedig szakértő testületet állítunk fel az elbírálásra.”

Úgy is lett. Ófalu dolgos polgárai is szívesen áldoztak a zenére, dobtak a kalapba rendszeresen, mikor jöttek és elmondták nekik, hogy ez a pénz a falu zenekarának lesz. Az összegyűlt pénzt a polgármester először is betette a páncélszekrénybe, hogy jó helyen legyen. Aztán hívatta a jegyzőt.

„A mi derék polgáraink ránk bízták a pénzüket, hogy a mienk legyen a legjobb zenekar a megyében. Vigyáznunk kell, nehogy véletlenül valami rosszra költse valaki. Mit tehetünk, jegyző úr?”

¹ Heinrich Böll, *Katbarina Blum elveszett tisztessége*. Ford. Bor Ambrus, 1976.

„Hát, mindenekelőtt kell egy független menedzser, aki szervezi ezt a fontos folyamatot, nehogy azt mondják, hogy mi részrehajlók vagyunk. Ott a pénz a páncélszekrényben, az első fontos kiadás ennek a menedzsernek a fizetése.”

Jött a menedzser, kapott fizetést, titkárnőt, szolgálati autót, mobiltelefont. Egy hónap múlva le is tette az asztalra az intézkedési tervet:

„Először is, kiválasztjuk a szakértőket. Ezek nem lehetnek zenészek, mert akkor részrehajlással lehetne őket vádolni. Legjobb lesz, ha olyanokra bízunk, akik sose láttak kottát, de érdeklí őket a dolog. Azzal fogunk szakértőt toborozni, hogy aki sok zenészt hallgat meg, annak javul a zenei érzéke. Rögtön írok is szép jelentkezési nyomtatványt, tíz oldalast, hatvan példányban kitöltendő!”

A nyomda és a papírgyár képviselője lelkesen támogatta az ötletet. A szakértőjelöltek szorgosan töltögették a kérdőíveket, a bíráló bizottság ülésezett, tanácskozott három hónapig, végül meghozta a döntést. A szakértők nyilvános meghallgatást írtak ki, de előbb még a képviselő-testület összeült, hogy eldöntésék a szempontokat.

„Nem lehetnek olyan szűklátókörűek, hogy csak azt veszítik be a zenekarba, aki zenélni tud” intették a szakértőket. „Kell az alvégről, kell a felvégről, sőt a jobb- és balvégről is, és vigyázni kell, meglegyen az egyensúly a soványak és a kövérek között. Világos?”

„Hát persze” bólogtattak a szakértők, és nekifogtak felelősségteljes munkájuknak. Józsi, a prímás ekkorra már kissé türelmetlenkedett, és a polgárok is kezdték kérdezgetni, mire is megy az ő pénzük, ha még mindig sehol sincs a zenekar. Nosza, ment a jegyző a menedzserhez.

„Semmi probléma, jegyző uram” mondta a menedzser „felveszünk egy PR-szakértőt, az majd mindent megmagyaráz”. Lett PR-szakértő, kapott fizetést, titkárnőt, szolgálati autót, mobiltelefont. Két hónap múlva Ófalu határában mindkét irányban hatalmas tábla jelent meg, ezzel a felirattal: „Itt alakul a megye legjobb zenekara!” Most már, ha a polgárok kérdeztek valamit, csak ezekre a táblákra kellett böknöni. Józsinak pedig azt mondták, nem illik megsértődni, aki fizet, annak a nótáját kell húzni.

Szegény Józsi, húzta volna ő, ha lett volna kivel húzni! De már az első próbán kiderült, hogy ezzel a zenekarral bizony nehéz lesz olyat produkálni, amilyenek ő képzeletében a megye legjobb zenekaráé. Panaszkodott is a feleségének, hogy nem ért ő már semmit ebből az új módiból. „Buta vagy te, apjuk, csak a hegedűhöz értesz, de te már nem változol meg” mondta a felesége. „De itt van a fiunk, a Marci gyerek, te sírtál mindig, hogy milyen botfűlű, most aztán felvirradt a napja, mert az írása szép. Ő lesz a zenekar projektfelelőse. De nem szabad megsérteni, tudod, milyen érzékeny, azért hagyd meg cimbalmosnak, majd teszünk mellé valaki mást is, az ő hangszerét meg lehalkítjuk kicsit.” Marci hatalmas névjegyeket csináltatott, amelyeken az állt: első és főcimbalmos. Így aztán megválasztották a megyei zenebizottságba, ahol azonnal

elvállalta a „Megye legjobb zenekara” cím szempontjainak kidolgozását. A szempontok legfontosabbika volt, hogy a legszebben írt jelentést kellett produkálni, így aztán a táblát már le lehetett cserélni az „Itt működik a megye legjobb zenekara”, később a „Megye kétszeres (háromszoros) legjobb zenekara” szövegűre. Ekkorra persze már Marci is kapott külön fizetést, titkárnőt, szolgálati autót, mobiltelefont, és „Kiváló cimbalmos” emlékérmét is. Az újabb és újabb címeket a kocsmában ünnepelték, jutott a páncélszekrényben lévő pénzből, a megyei előljárókat is meghívták, és idővel a kocsmába is jutott tábla (más betűtípussal, de szigorúan ugyanolyan betűméretben).

A zenekar azért néha összejött, próbáltak is, amíg el nem pattant az első hegedűn a húr. Ment Józsi a jegyzőhöz, hogy ki kéne a húrt cserélni, adna már egy kis pénzt rá. „Nem úgy van az, fiam” mondta a menedzser, akihez a jegyző küldte „először írd szépen igénylést, magyarázd meg, minek húr neked, hogyan fogja az felvirágoztatni egész Ófalu, aztán hozzá nekem három árajánlatot, amelyik nekem a legjobban tetszik, azt majd elfogadjuk”. Józsi ment Marcihoz, Marci megírta, amit kellett, Józsi fölpackolta egy kamionra, ment vissza a menedzserhez. „Most akkor megnyílik a páncélszekrény, és mehetek húrt venni?” kérdezte reménykedve. „A páncélszekrényből?!!! Nem addig van az! A páncélszekrényben levő pénz csak menedzserfizetésre, titkárnőre, szolgálati autóra, mobiltelefonra költhető! Most engedélyeztem neked, hogy megvedd a húrt, vedd meg szépen a saját pénzedből, majd év végén visszakapod, ha írtál róla szép jelentést!”

De az igazi nagy baj csak ezután jött, amikor új zongorát kellett venni! Most mi legyen, hiszen az egész zenekarnak együtt nem volt annyi pénze, hogy ezt megelőlegezze. Marci mellé már három másik projekt-almenedzsert vettek fel, ezzel nem volt baj, mert ők kaptak a páncélszekrényből fizetést, titkárnőt, szolgálati autót, mobiltelefont, de még az ő fizetésük sem volt elég arra, hogy zongorát vegyenek. Zongora-beruházási pályázatot viszont gyönyörűt írtak. Meg is dicsérte Józsi a menedzser: „Vehettek olyan zongorát, hogy hét határra szól! Persze, a hét határra szólást be is kell bizonyítani, húbelebalázs módjára nem lehet zongorát vásárolni. Ehhez már külön menedzsercéget kell választanotok, nem elég a zenekari amatőrökre bízni az ilyesmit.” Szerencsére a papírgyáros fia, akit a papa messze földön kitanította a hirtelen megnövekedett jövedelméből, már alapított egy tanácsadó céget, sok alkalmazottal, titkárnővel, szolgálati autóval és mobiltelefonnal. A cég szépen megírta az összes papírt, a helyi fuvarozó már három teherautót tartott csak arra a célra, hogy a pályázatokat és a jelentéseket szállítsa a menedzseriroda, a polgármesteri hivatal és a kocsmá mellett felépített zenekari hivatali helyiség között.

A kocsmáros, aki a kocsmát azóta konferenciacentrummal bővítette, segítette a zenészeknek egy kis kölcsönrel, hogy a zongora miatt beállt likviditási problémákat áthidalják, és másfél év múlva ott pompázott a

hangszer a kocsmá közepén. A baj csak az volt, hogy ekkorra már nem volt, aki játsszon rajta. A zenészpurdék ugyanis megunták az otthoni nélkülözést, meg hogy az apjuk már nem is a hegedűjén játszott szomorúságában, hanem otthon is jelentést és pályázatot írt, és egyre többen szökdöstek el Újfaluba, ahol tárt karokkal várták őket. Sebaj, jöttek helyettük olyanok, akik Újfaluban nem kellettek (senki sem értette, miért, hiszen olyan gyönyörűen tudtak jelentést írni).

*Happy end nincs? De van!!!*² Sőt, ez egy olyan történet, ami teljes happy enddel végződik. Újfalusi lakosai örültek, mert minden hétvégén utcabál volt, jobbnál-jobb zeneszámokkal, messze földről tódultak hozzájuk a vendégzenekarok, volt móka, kacagás, ami belefért. De Ófalu is prosperált: a tanácsadók és projektmenedzserek nagyobb-nagyobb házakat épít-

² Szörényi Szabolcs, Bródy János: Sáríka. *Illések és pofonok*, Qualiton, Budapest, 1969.

tettek, a falu lakosai rájöttek, hogy a gyerekeket könyvelőnek és tanácsadónak kell taníttatni, a hegedű pedig időben ki kell csavarni a kezükből, vagy ha ez teljesen reménytelen, el kell küldeni őket Újfaluba. A zenekarban ugyan egyre több volt a hamis hang, de ez a falu előjáróit cseppet sem zavarta, hiszen szebbnél-szebb jelentéseket kaptak arról, milyen nagyszerű is az ő zenéjük. Azt pedig, hogy a díjakat rendre Újfaluba vitte el minden fesztiválon, megmagyarázták az ófalusi újságírók azzal, hogy a gonosz Ófalu „torokszívást” végez Ófaluból. Így már utálniuk is volt kit, meg sajnálni is tudták magukat, ezzel aztán tökéletesé vált az ő boldogságuk is. Igaz, néha még hallották a falu bolondját, aki a sötétség leple alatt surrant végig az utcákon, és egy szemétdombról megmentett hegedűből csalt ki fájdalmas, édes dallamokat. Ilyenkor, nem tudták ugyan már, miért, de valami melegség költözött a szívükbe néhány percre. És ezekben a percekben Ófalu bolondja is boldog volt...

HÍREK – ESEMÉNYEK

A TÁRSULATI ÉLET HÍREI

ELFT klubdelután a Fizika Doktori Iskolákról (2006. december 22.)

A Társulat évvégi összejövetelén mintegy 25 tag vett részt a fizika doktori tanulmányok helyzetével foglalkozó igen élénk eszmecsereben. A Szegedi Tudományegyetem sajnálatos távolmaradása ellenére sokszínű és általános érvényű megvilágítást kapott a kérdéskör.

Az ELFT érdeklődését a doktoranduszok és az új doktorok iránt a Társulat tagsága előregedésének veszélye magyarázza – fejtette ki bevezetőjében *Patkós András*.

Az eszmecsere a doktori iskoláktól kapott számszerűsíthető adatokat összesítő *táblázat* segítette. Az adatgyűjtéssel kapcsolatban felvetették, hogy tanulságos lenne a doktori képzési normatívából az egy ösztöndíjas doktoranduszra valóságosan fordítható összeget is megbecsülni, és az egyes egyetemek eljárását e tekintetben összehasonlítani.

A résztvevők egyöntetűen jó nemzetközi színvonalúnak tartották a fizika területén odaítélt hazai tudományos fokozatokat. A megkövetelt publikációk száma nem egységes, iskolától függően, lényeges mértékben, 2 és 4 között változik. Az elmúlt 5 évben kiadott 173 fokozatot elegendő számúnak tartják, bőven jut külföldi posztdoktori állásokra a végzősökből. Ennek megfelelően a témavezetők száma is megfelelő, a kutatóintézeti vezető kutatók részéről az ajánlat a doktori témákra jelentkezők számát meghaladja.

A BME Doktori Iskoláját képviselő *Virosztek Attila* szerint a doktori tanulmányok megkezdését követő 4. évben történő fokozatszerzés a normális. Ezt a vélelmet egyöntetűen osztották a többi doktori iskola nevében megszólalók is. Volt olyan vélemény, hogy a bírálatok és a vizsgák elhúzódása miatt az 5. évben eredményesen záruló tanulmányok többsége sem anomális. *Frei Zsolt* a nemzetközi versenyképesség szempontjából hátrányosnak ítélte az értékelési eljárás elhúzását. Javasolta a szigorlatnak megfelelő átfogó vizsga korábbi (a 2. év utáni) lebonyolítását, és összekapcsolását a kutatások eredményességének közbelső értékelésével. *Lévai Péter* a doktori kurzusok intenzívebb formáit és a doktoranduszok egyetemi hetirendjének a rendszeres kutatómunkát segítő koncentrációját kérte az ösztöndíjas időszak hatékonyabb kihasználása érdekében. Az ELTE Doktori Iskola vezetője, *Horváth Zsolt* utalt arra, hogy a hazai nem-kutatói/oktatói állások szempontjából a doktori fokozat megítélése bizonytalan. Ez magyarázza, hogy szinte kész disszertációt is sutba dobnak egy-egy jó állásajánlat felbukkanásakor. Ez a nemkívánatos jelenség a fizika területén egyelőre kevésbé gyakori, mint a mérnöki területeken. Főleg az informatikai cégek értékrendjébe való beilleszkedés javítása érdekében *Vattay Gábor* javaslatára az ELTE Iskola az alkalmazott témáknál bővítette a publikációval egyen-